

NIEUWSBRIEF OECUMENISCH FORUM VOOR KATHOLICITEIT
jaargang 1 nr 1 ó mei 2013

**Het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit wenst ieder die dit leest
een gezegend Pinksterfeest!**

*Toen de Allerhoogste neerdaalde in Babylon
verwarde Hij de talen en verstrooide Hij de volkeren.
Toen Hij echter de tongen van vuur verdeelde
riep Hij allen tot eenheid.
Laat ons daarom één van stem de heilige Geest verheerlijken.*

uit de orthodoxe liturgie van Pinksteren

Bij de ikoon van Pinksteren

De afgebeelde ikoon is geschilderd door Simeon, de zoon van Teofanes van Kreta, toen hij samen met zijn vader en zijn broer de ikonostase voltooidde van het Stavronikita klooster op de berg Athos (1546). Het is de ikoon van de nederdaling van de heilige Geest over de apostelen. (Hand. 2:1-3). Er zijn twaalf apostelen afgebeeld, ieder met behoud van zijn eigen individualiteit en tegenstellingen misschien, en toch een gemeenschap. In hun hand de blijde boodschap: voor de evangelisten zijn dat de boeken van het evangelie, voor Paulus zijn verzamelde brieven, voor anderen de profetische rollen van de verkondiging. De twaalf afgebeelde apostelen zijn niet precies de α echte die Jezus had uitgekozen (Mk 3:16-19). Ook de evangelisten zitten erbij, Markus en Lukas, en ook Paulus. Drie anderen vallen dus uit. Dat hindert niet. De bank waarop ze zitten loopt door. Ook voor ons is er plaats, op diezelfde bank. Ook de wereld is aanwezig: in de ruimte onder de halfronde bank waarop de apostelen zitten zien we een koninklijke figuur. Hij staat. Naast hem staat geschreven α kosmos \emptyset (wereld): de hele wereld deelt in het heil. Daarom draagt hij in zijn armen een witte linnen doek met daarop twaalf schriftrollen: het evangelie zal door de apostelen worden doorgegeven aan alle mensen van alle tijden en alle plaatsen. Pinksteren is het feest van de katholiciteit!

Terugblik op 3 november 2012

Op 3 november 2012 presenteerde het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit (OFK) tijdens een goedbezochte bezinningsdag in de Lutherse kerk te Utrecht het *Katholiek Appel*. Onderwerp was: "Hoe katholiek is mijn kerk? De dag werd geopend door dagvoorzitter ds. Idelette Otten, predikant van de Protestantse Kerk in Nederland. Na een welkomswoord van dr. Hans Kronenburg, emeritus predikant van de Protestantse Kerk in Nederland, presenteerde mgr. dr. Joris Vercammen, oud-katholiek aartsbisschop van Utrecht, het *Katholiek Appel*, waarin acht theologen uit de Protestantse Kerk en de Oud-Katholieke Kerk oproepen tot een open geloofsgesprek over de katholiciteit als essentiële kwaliteit van de kerk. Mgr. dr. Gerard J.N. de Korte, rooms-katholiek bisschop van Groningen-Leeuwarden, ds. Willem Smouter, voorzitter van de Evangelische Alliantie en dr. Arjan Plaisier, secretaris van de Protestantse Kerk in Nederland reageerden daarop. Alle teksten zijn terug te vinden op de website: <http://www.forumkatholiciteit.nl>. Daar zijn ook de 157 namen te vinden van hen die sinds de presentatie het *Katholiek Appel* hebben ondertekend. Een mooi aantal, dat gemakkelijk verdubbeld kan worden wanneer iedere ondertekenaar de komende tijd één ondertekenaar werft!

Activiteiten sindsdien

1. De koers van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit

Naar aanleiding van de reacties op de presentatie kon er een koers uitgezet worden, die op de website als volgt verwoord is:

- (1) Het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit is geen beweging, club of vereniging naast andere en zeker niet de zoveelste groep die door zijn bestaan alleen al de zaak van de oecumene nog onoverzichtelijker maakt dan ze al is. Het betreft een zeer losse structuur die het mogelijk maakt voor christenen aandacht te vragen voor het belang van de katholiciteit van de kerk in het oecumenisch proces. Daarom zijn steunbetuigingen op de site van groot belang, maar deze hebben niet de betekenis van een aanmelding als lid.
- (2) Het OFK wil dus werven voor het idee van de katholiciteit als een kwaliteitskenmerk van de kerk. Katholiciteit verwijst niet naar een of ander cultuurtje, maar ver daarbovenuit naar een van de wezenskenmerken van de kerk. Tegen deze achtergrond moge het duidelijk zijn dat het werken aan de katholiciteit van de kerk het

oecumenisch proces van het naar elkaar toe groeien van kerken en geloofsgemeenschappen zal verstevigen.

- (3) Het OFK wil christenen interesseren voor het idee van de katholiciteit. Het herkent het werken van de Geest uitdrukkelijk in christenen van alle tradities. Het Appel is daarom ook een open tekst. Het is geen manifest, maar een oproep en een uitnodiging om samen tot verdere gedachtewisseling te komen.
- (4) Uitdrukkelijk zoekt het OFK bij deze gedachtewisseling het geloofsgesprek. Dat wil zeggen dat veel waarde wordt gehecht aan het inbrengen van de eigen geloofs- en kerkervaring. Het OFK wil gezamenlijke reflectie op die ervaring stimuleren en daarbij de vraag centraal stellen hoe een en ander bijdraagt aan de katholiciteit van de kerk.

2. Verbreding werkgroep

Momenteel bestaat het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit uit acht leden, zes uit de Oud-Katholieke Kerk en twee uit de PKN. Dat heeft geen principiële reden, het is in de praktijk zo gegroeid. Om echter het draagvlak voor wat ons bezielt te verbreden zouden we graag ook leden van andere kerkelijke tradities bij onze groep willen betrekken. We zijn in gesprek met een anglicaan en zoeken nog een rooms-katholiek. Zodra we meer weten zullen we het u melden.

3. Penningmeester gezocht

Hoewel we nauwelijks geld in kas hebben (we zijn geheel afhankelijk van subsidies en de bijdragen van de bezoekers van onze ontmoetingsdagen) hebben we toch dringend behoefte aan een penningmeester. Tot nu toe beheert pastoor Henk Schoon de financiën, maar dat gaat ten koste van zijn theologische inbreng. Daarom zoeken we iemand - bij voorkeur een -leek- - die bereid is zijn werk over te nemen. Voor meer informatie kunt u mailen naar h.schoon@live.nl

4. Geen roomse claim op katholiciteit

Een van onze eerste activiteiten was via de website op te roepen om bezwaar te maken tegen de aanvraag van de RKK om op het wereldwijde web exclusief de extensie .catholic te mogen voeren. Deze oproep riep nogal wat reacties op, onder meer van dr. Arjan Plaisier, scriba van de PKN, die op de website van de PKN een column schreef onder de titel 'Wie is katholiek?' (zie www.pkn.nl/aktueel/nieuws/wie-is-katholiek). Ook gaf onze actie prof. dr. Marcel Sarot, hoogleraar Fundamentele Theologie aan de universiteit van Tilburg, aanleiding om er in zijn inaugurele rede, getiteld *Belijdenis en katholiciteit*, uitvoerig op in te gaan. De auteur stelt dat ons protest een schoolvoorbeeld is van miscommunicatie: protestanten gebruiken de term katholiek als bijvoegelijk naamwoord (predicatief), terwijl rooms-katholieken de naam vooral als eigenaam gebruiken. Volgens ons is het laatste woord daarover nog niet gezegd en zou het interessant zijn met dr. Sarot het gesprek aan te gaan. Voor een samenvatting van zijn rede kunt u terecht op onze website.

5. Contact met de Nationale Synode.

Zoals wellicht bekend organiseert de werkgroep Geloofsgesprekken van de Nationale Synode, een protestants forum dat het geloofsgesprek tussen christenen wil bevorderen, overal in het land regionale huiskamergesprekken, waar christenen van allerlei tradities met elkaar in gesprek zijn over over geloof, leven en oecumene (zie www.nationalesynode.nl/geloofsgesprekken). De werkgroep is ook betrokken bij het onlinediscussieforum www.geloofsgesprek.nl. Daar beheert zij onder meer het subforum 'Katholiek leven' waar momenteel een discussie gaande is over de vraag 'wat is katholiek?'

Wij moedigen ondertekenaars van het Katholiek Appel van harte aan daarin te gaan participeren.

6. De kerk, het ene Lichaam van Christus?

Enkelen van ons bezochten op 17 april de studiemiddag van de Confessionele Vereniging over de oecumenische aspecten van het vorig jaar verschenen boek over de kerk van prof.dr. A. van de Beek, *Lichaam en Geest van Christus*. Het thema van de conferentie was: *Protestants Katholiek en Rooms Katholiek: Samen op weg door de crisis?* Hoofdspreker was de auteur zelf, coreferenten waren mgr. dr. J.H.J. van den Hende, RK bisschop van Rotterdam, en dr. A.J. Plaisier, scriba van de PKN. Van de Beek stelde dat we een punt moeten zetten achter de wederzijdse 16e eeuwse excommunicaties om samen verder te gaan als één kerk naar het model van de vroege kerk. Noch protestanten noch rooms-katholieken zijn -katholiekø we zijn allebei stukken van de ene Kerk en stukken kunnen nu eenmaal niet -het geheelød.w.z. katholiek zijn. Daarom pleitte hij voor de vorming van een soort -regionale synodeøvan protestanten binnen de Kerk van Rome, net zoals er in de vroege kerk betrekkelijk zelfstandige kerken bestonden binnen de ene Kerk, met deels eigen gebruiken en eigen -regionaleøbelijdenissen. Volgens mgr. Van den Hende betekent -katholiekø niet zozeer dat je bij Rome behoort, maar vooral dat je bij Christus behoort. De katholieke kerk -bevindt zichøwel in de RK kerk, maar valt er niet mee samen. Daarom gebruikt hij voor zijn kerk liever de aanduiding -rooms-katholiekødan -katholiekø Dr. Plaisier, die het boek van Van de Beek -de belangrijkste bijdrage aan de oecumene in de laatste tien jaarønoemde, stelde dat voor hem bisschoppen geen struikelblok vormen, net zo min als de bisschop van Rome. -Als Rome echter vasthoudt aan de voorwaarde om eenheid te verbinden aan gehoorzaamheid aan de stoel van Rome zoals die nu functioneert, zal er nooit eenheid komen. Dan weigert Rome katholiek te wordenø Ook hier bleek weer dat het in de oecumene uiteindelijk gaat om de vraag naar de katholiciteit.

Eerstvolgende ontmoetingsdag op 5 oktober 2013

Omdat het ons niet gelukt is de organisatie tijdig rond te krijgen hebben we de eerstvolgende ontmoetingsdag moeten verschuiven van 8 juni naar **zaterdag 5 oktober a.s.** Noteert u alvast deze datum in uw agenda!

Onderwerp

Onderwerp van gesprek zal zijn het recente document van Faith and Order *The Church. Towards a Common Vision*, dat in november zal worden vastgesteld op de 10e assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan (Z-Korea). In dit document, dat in zekere zin te beschouwen is als visiedocument van de Wereldraad, wordt samengevat wat er na 50 jaar oecumenische dialoog door de ruim 300 lidkerken in gezamenlijkheid kan worden gezegd over de kerk: wat is de kerk eigenlijk, wat is haar roeping en hoe krijgt zij organisatorisch gestalte? Het document geeft aan waarin de kerken elkaar zijn gaan herkennen, maar ook waarin ze nog van elkaar verschillen en welke weg er nog te gaan is om te komen tot volledige zichtbare eenheid.

De tekst is te downloaden via de website van de Raad van Kerken www.raadvankerken.nl (klik op Assemblee Wereldraad). Er is een Nederlandse vertaling in de maak. Terecht hoopt Faith and Order dat dit belangrijke document (nu al een -tweede BEM-rapportøgenoemd), breed zal worden besproken. Het leek ons de moeite waard om dit kersverse document op onze eerstvolgende ontmoetingsdag aan de orde te stellen.

Programma

Over de invulling van het programma kunnen we op dit moment nog geen concrete informatie geven. In elk geval zal het in de ochtendvergadering gaan over de inhoud en de oecumenische betekenis van het document *The Church*, terwijl in de middagvergadering de vraag aan de orde komt: wat valt er van dit visiedocument te leren als we op zoek zijn naar een katholieke ecclesiologie? En welke vragen zijn er vanuit katholiek perspectief bij te stellen? Anders gezegd: hoe verhoudt zich de visie van de Wereldraad van Kerken tot de visie op de kerk zoals die in het *Katholiek Appel* is verwoord?

Net als vorig jaar november zal er ook nu een gebedsmoment zijn (middaggebed of afsluitende vesper).

Datum, plaats en tijd

De ontmoetingsdag wordt gehouden op zaterdag 5 oktober, van 10 ó 16 uur in De Driehoek (naast de oud-katholieke Sint Gertruduskathedraal), Willemsplantsoen 2, Utrecht (vijf minuten lopen vanaf het Centraal Station). Concrete informatie over het programma, de deelnemerskosten en de manier waarop u zich kunt aanmelden ontvangt u zo spoedig mogelijk, in elk geval voor de zomervakantie. We hopen velen van u te mogen begroeten.

Symposium over de Vroege Kerk

Wie gerekend had op een ontmoetingsdag van het OFK in juni, kan in diezelfde maand toch een hele zaterdag terecht in het Catharijneconvent te Utrecht, waar op 15 juni een interessant symposium wordt gehouden, getiteld *Op zoek naar de zuivere bron. Het vroege christendom als inspiratie*. Het gaat over de wijze waarop in verschillende tradities de vroege kerk heeft doorgewerkt als inspiratiebron en als richtlijn voor gelovig leven. Tijdens het ochtendprogramma staat de vraag naar de betekenis van de vroege kerk in verschillende theologische tradities centraal. Sprekers zijn prof. dr. Gerard Rouwhorst (-Beelden van het vroege christendom: gouden tijdperk of zondeval?ø), dr. Aza Goudriaan (de betekenis van de kerkvaders vanuit protestants perspectief), prof. dr. Paul van Geest (*idem* vanuit rooms-katholiek perspectief) en dr. Michael Bakker (*idem* vanuit orthodox perspectief). Het middagprogramma gaat over de verbeelding van de vroege kerk in de kunst. Sprekers zijn drs. Frank Bosman en prof. dr. Marcel Poorthuis (filmfragmenten met commentaar). Organisatoren zijn de Tilburg School of Catholic Theology en de Faculteit der Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam. Kosten 12,50 euro. Opgaven vóór 8 juni via bureau@uvt.nl.

Tenslotte

Wie een bijdrage wil leveren aan de bezinning op katholiciteit, hetzij in de vorm van een artikel, hetzij door middel van een opiniestuk of een bericht, kan daarover contact opnemen met onze webmaster ds. Lieske Keuning ae.keuning@ziggo.nl.